

"Zaļmaldināšana un klimata
pārmaiņas, kāds sakars un kā
izvairīties?"

Artūrs Jansons

biedrības homo ecos: līdzdibinātājs

Biedrības «CSR Latvia» biedrs

Ģeogrāfs

arturs.jansons@daba.gov.lv

DISKLAIMERIS

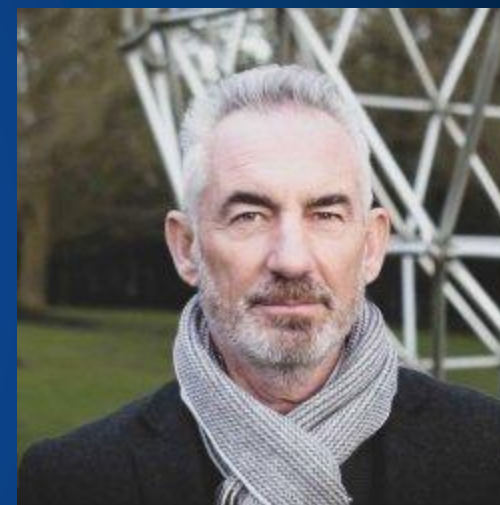
**JĀ, ES APZINOS, KA MĀKSLĪGĀ INTELEKTA LIETOŠANA TĒRĒ RESURSUS, KURI
MUMS IR IEROBEŽOTĀ DAUDZUMĀ. ŠĪS LEKCIJAS GATAVOŠANĀ TIKA
IZMANTOTA MĀKSLĪGĀ INTELEKTA PALĪDZĪBA UN TAS IR... SASODĪTI ĒRTI.
ESMU JAU PIETIEKAMI VECS, LAI BŪTU PELNĪJIS PALĪDZĪBU NO MALAS.
PIEDODIET MAN!**

Iedvesmas avoti šodienas lekcijai

Tims Džeksons norāda, ka mūsu labklājības un izaugsmes sistēma nav radīta, lai mēs būtu veseli. Tā ir radīta, lai uzturētu **preču apriti**. Ja valsts aizliegtu visas šaubīgās vielas, ražošanas izmaksas pieaugtu, patēriņš kristos un IKP pieaugums apstātos. Tāpēc mīts par «drošību veikalā» ir nepieciešams ekonomikas dzinējspēks – tas uztur mūsu uzticību sistēmai, kas **prioritizē efektivitāti pār cilvēka uzplaukšanu**

Ilūzija pret *reālo klimata krīzi*

Kāpēc zaļmaldināšana (greenwashing) nav tikai mārketinga triks, bet reāls drauds planētai

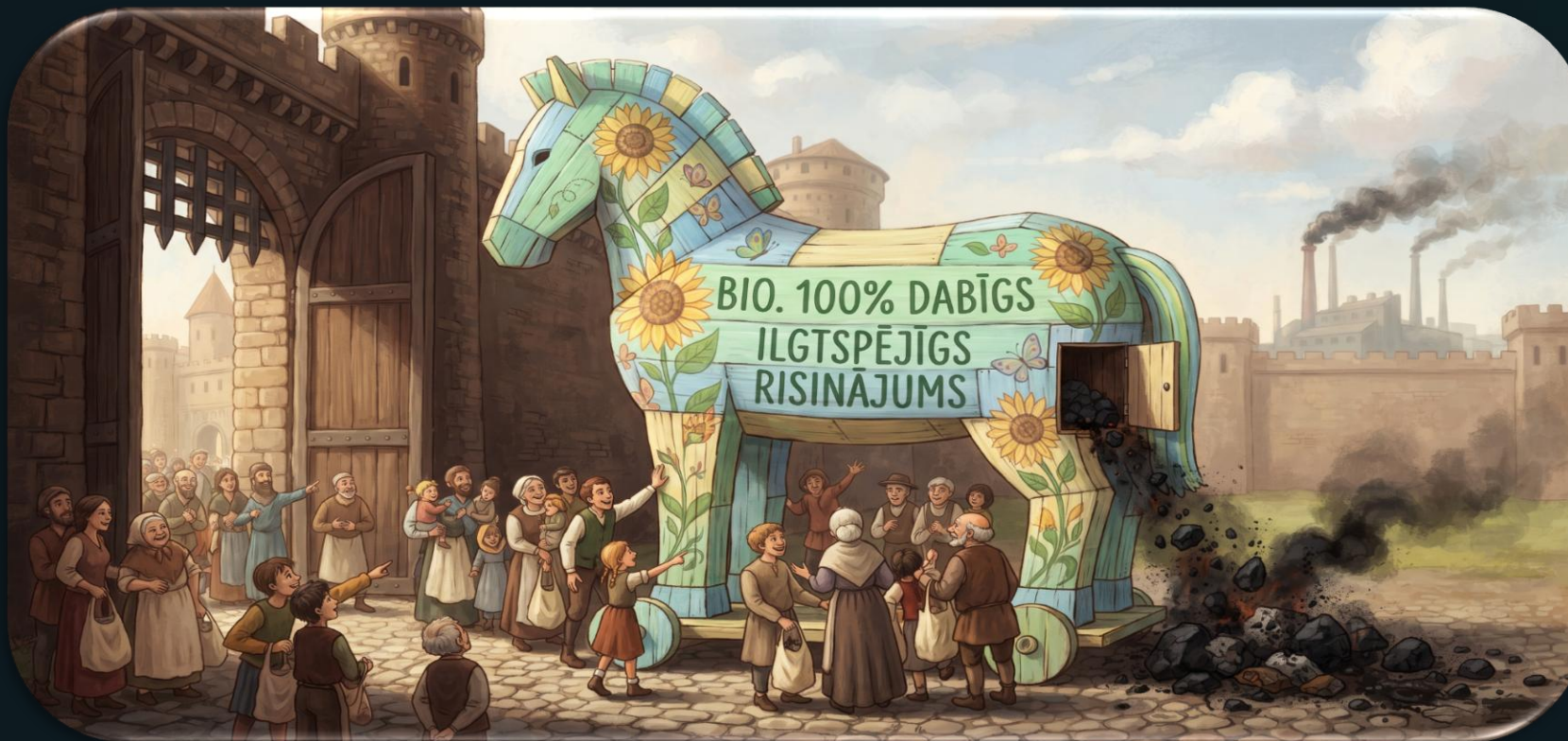
Ilūzija (Greenwashing)

Korporatīvs vizuālais un verbālais teātris. Tas rada iluzoru priekšstatu par ilgtspēju, novirzot patērētāju uzmanību, kamēr patiesais resursu patēriņš un oglekļa pēda nemainās vai pat pieaug.

Reālā ietekme uz klimatu

Laika pirkšana piesārņotājiem. Kamēr sabiedrība tic "zaļajiem" solījumiem, tiek nokavēti izšķirošie brīži reālai sistēmiskai rīcībai, tuvinot planētu neatgriezeniskiem lūzuma punktiem.

1. Vizuālais slazds: Krāsu psiholoģija
2. "Dabīgā cukura" mīts un veselīguma ilūzija
3. "PlantBottle" jeb augu pudeles āķis

BIODEGRADABLE

1. "Kompostēšanas" slazds (Mājas čupa vs. Rūpnieciskā rūpnīca)
2. Izgāztuves realitāte (Kur tas vāciņš patiesībā nonāk?)
3. Pārstrādes sistēmas bojāšana
4. "Zaļā karte" pārtēriņam (Galvenā Greenwashing viltība)

1. Vizuālā "Ziemeļvalstu minimālisma" ilūzija
2. "Pārstrādātā poliestera" slazds (Plastmasas pudeļu ceļojums)
3. Mikroplastmasas piesārņojums (Zaļš tikai līdz pirmajai mazgāšanai)
4. Mēroga matemātika (Piliena efekts okeānā)

1. "Sertifikāta" vairogs acīm (Uzmanības novēršana)
2. "Lauku mājas stila" vizuālie triki
3. Ekoloģiskā pretruna (Milzis zaļā mētelīti)
4. "Premium" vārdu spēle

1. Ražošanas cena videi
2. Pārprodukcija

Labi zināmu zaļās mazgāšanas kampaņu piemēri:

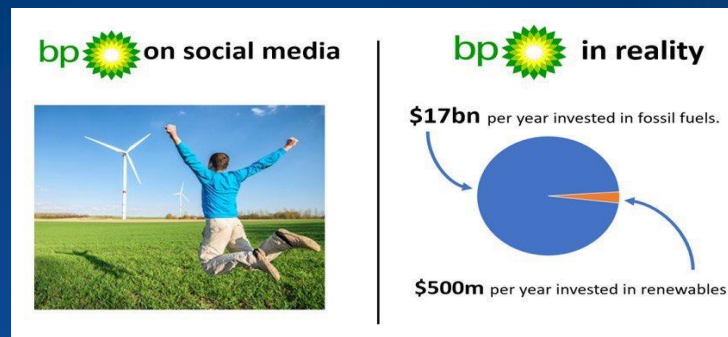
1. Naftas un gāzes uzņēmumi reklamē sevi kā “tīras” enerģijas piegādātājus, vienlaikus turpinot lielus ieguldījumus fosilā kurināmā ieguvē un ražošanā.

2. Ātrās ēdināšanas ķēdes reklamē savus produktus kā “veselīgus” vai “dabiskus”, neatklājot plašo piedevu, konservantu izmantošanu un neilgtspējīgu lauksaimniecības praksi.

3. Uzņēmumi, kas izmanto videi draudzīgus iepakojuma materiālus, bet neņem vērā savu ražošanas procesu vai produktu sastāvdaļu ietekmi uz vidi.

4. Modes zīmoli reklamē savu apģērbu kā ilgtspējīgu vai ētisku, vienlaikus paļaujoties uz ekspluatējošu darba praksi vai ražošanā izmantojot videi kaitīgus materiālus.

5. Automašīnu ražotāji reklamē hibrīdos vai elektriskos transportlīdzekļus kā “nulles emisijas”, neņemot vērā emisijas, kas saistītas ar ražošanas procesu vai elektroenerģijas ražošanu uzlādei.

TEMU slazdi

Tehniskā bezjēdzība

Elektroniskie atkritumi (E-atkritumi)

Plastmasa zem fasādes

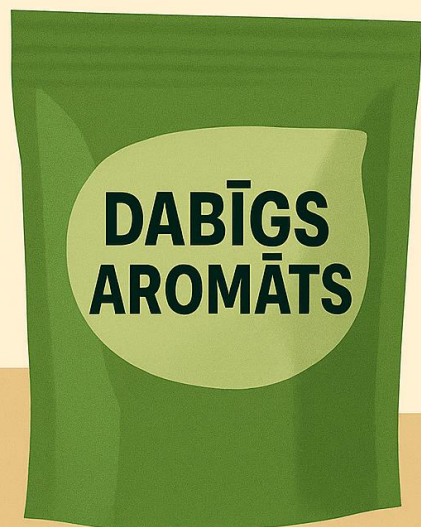
Nešķirojami hibrīdi

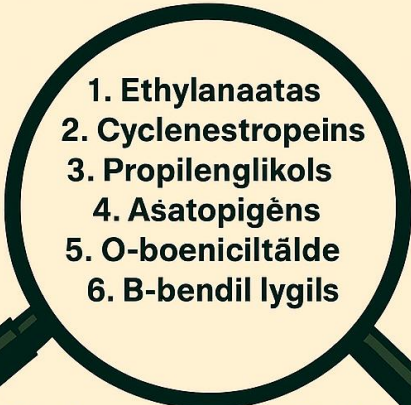

Materiālu viltošana

Ultra-ātrā mode

DROŠS PĀRDOŠANAI NAV TAS PATS, KĀ DROŠS VESELĪBAI

-
1. Ethylanaatas
 2. Cyclenestropēins
 3. Propilenglikols
 4. Asatopigēns
 5. O-boeniciltāde
 6. B-bendil lygils

1. Ethylanaatas	11-Eltridiol
2. Cyclenestropēins	12. Choloepren
3. Propilenglikols	13. Butyr nepren
4. Asatopigēns	14. Heāptāns
5. O-beeniciltāde	15. Oraxyyloneēns
6. B-bendil lygils	16. Olfa-ljhone

Mīts: "Ja tas
ir veikalā,
tas ir drošs."

Top 5 intra-EU importers of roses, 2024

(per capita)

eurostat

HARMFUL PESTICIDES IN BOUQUET FLOWERS

- UP TO 46 PESTICIDES PER BOUQUET
- 39% OF PESTICIDES BANNED IN EU
- NO LEGAL LIMITS FOR FLOWERS
- HEALTH RISKS FOR FLORISTS
- ENVIRONMENTAL IMPACT
- IMPORTED = MOST TOXIC

Griezto
ziedu
«burvība»

Domāšanas piemērs

SAVE OUR PLANET

Dear Guest,

Bed sheets that are washed daily in thousands of hotels around the world use millions of gallons of water and a lot of detergent.

Please leave this easel on the bed if you want your sheets changed.

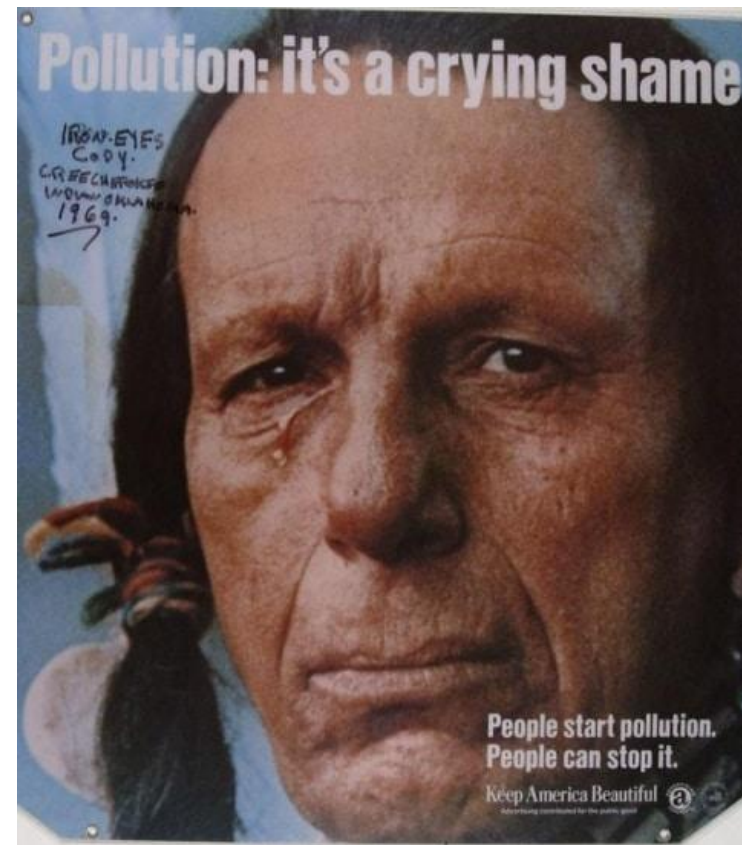
Thank you for helping us conserve the Earth's vital resources. ♻️

- ▶ Viesnīcu ietaupījums no dvieļu retākas mazgāšanas – vidēji 17%
- ▶ Ūdens ietaupījums – nekāds, jo katrs viesis(numurs) vidēji dienā iztērē vismaz 300l ūdens
- ▶ Jo nefīrāks dvielis – jo vairāk ķīmijas un ūdens jātērē, lai to dabūtu «perfekti» tīru
- ▶ Apkopējai numura tīrīšanai tiek dotas 30 minūtes, neatkarīgi no tavām vēlmēm glābt planētu, numuram ir jābūt tīram pēc standarta
- ▶ Viesnīca reti kad izvēlas energofektīvas dvieļu mazgāšanas opcijas (jo dārgi)
- ▶ Mazie šampūni un ziepes nonāk izgāztuvē, jo neviens nepūlas tos izmazgāt pārstrādei
- ▶ Visticamākais sauklis «lieto dvieli atkārtoti» ir vienīgā viesnīcas «zaļā iniciatīva»

Kad bizness «pārmet» akcentus – pirmā greenwashing kampaņa pasaulē

KEEP AMERICA
BEAUTIFUL

Zaļmaldināšanas paņēmieni

1. "Pārkrāsošana zaļā krāsā" (Krāsu un attēlu teātris)
2. Slēpšanās aiz viena "labā darba" (Mēroga mīts)
3. Gudri un nekonkrēti vārdi (Saukļu slazds)
4. "Komposta" un "pārstrādes" pasakas (Puse no patiesības)
5. Pārtēriņa veicināšana ar "zaļo karti"
6. Loģistikas aklā zona (Tālais ceļojums)

"Pārdod man šo dražu kā EKO!"

Plastmasas vienreizlietojamā elektroniskā cigarete ("veips") ar augļu garšu.

"Lielā Eko-Termokrūze"
(The Stanley Cup)

Plastmasas čipsu paka

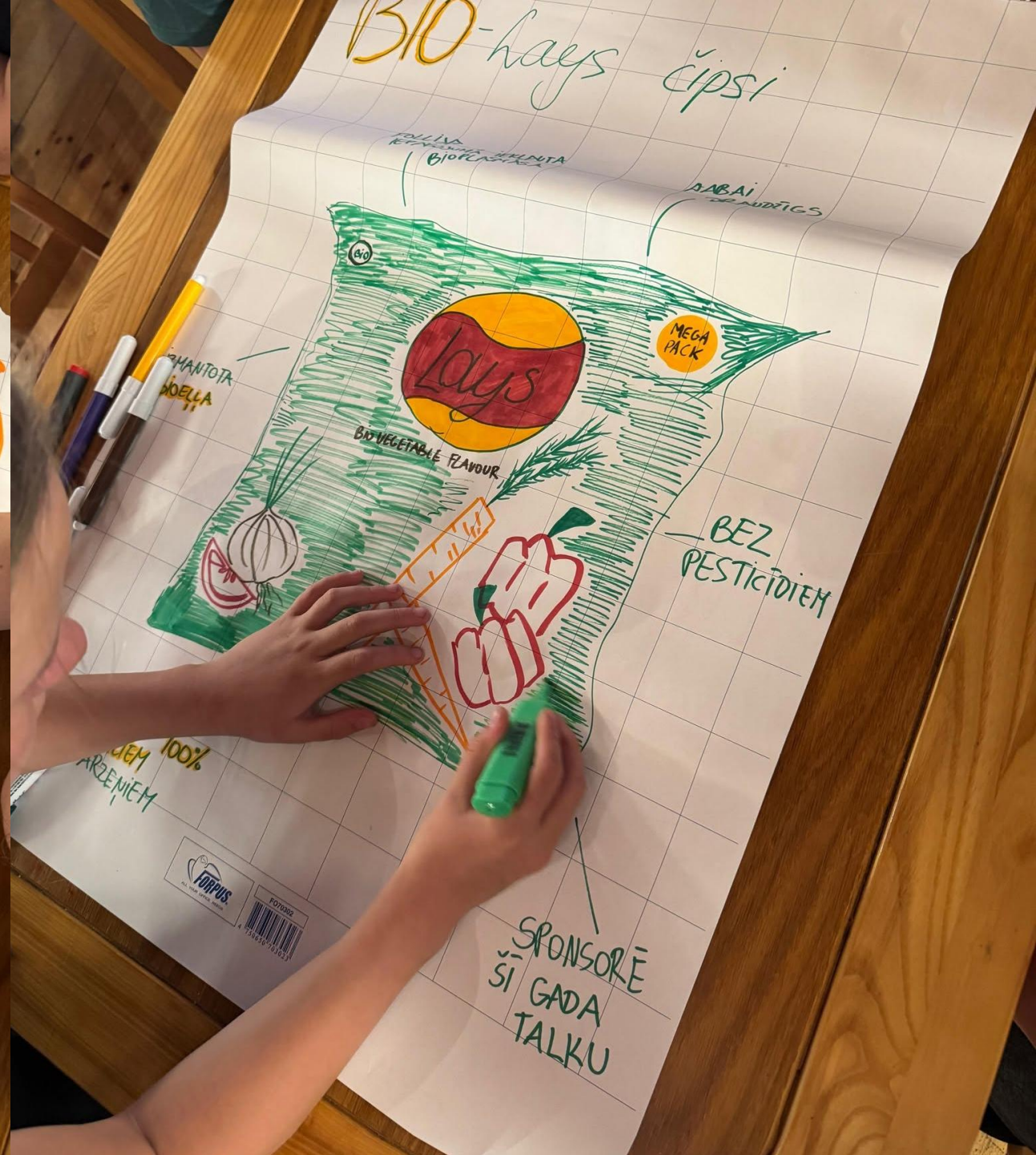
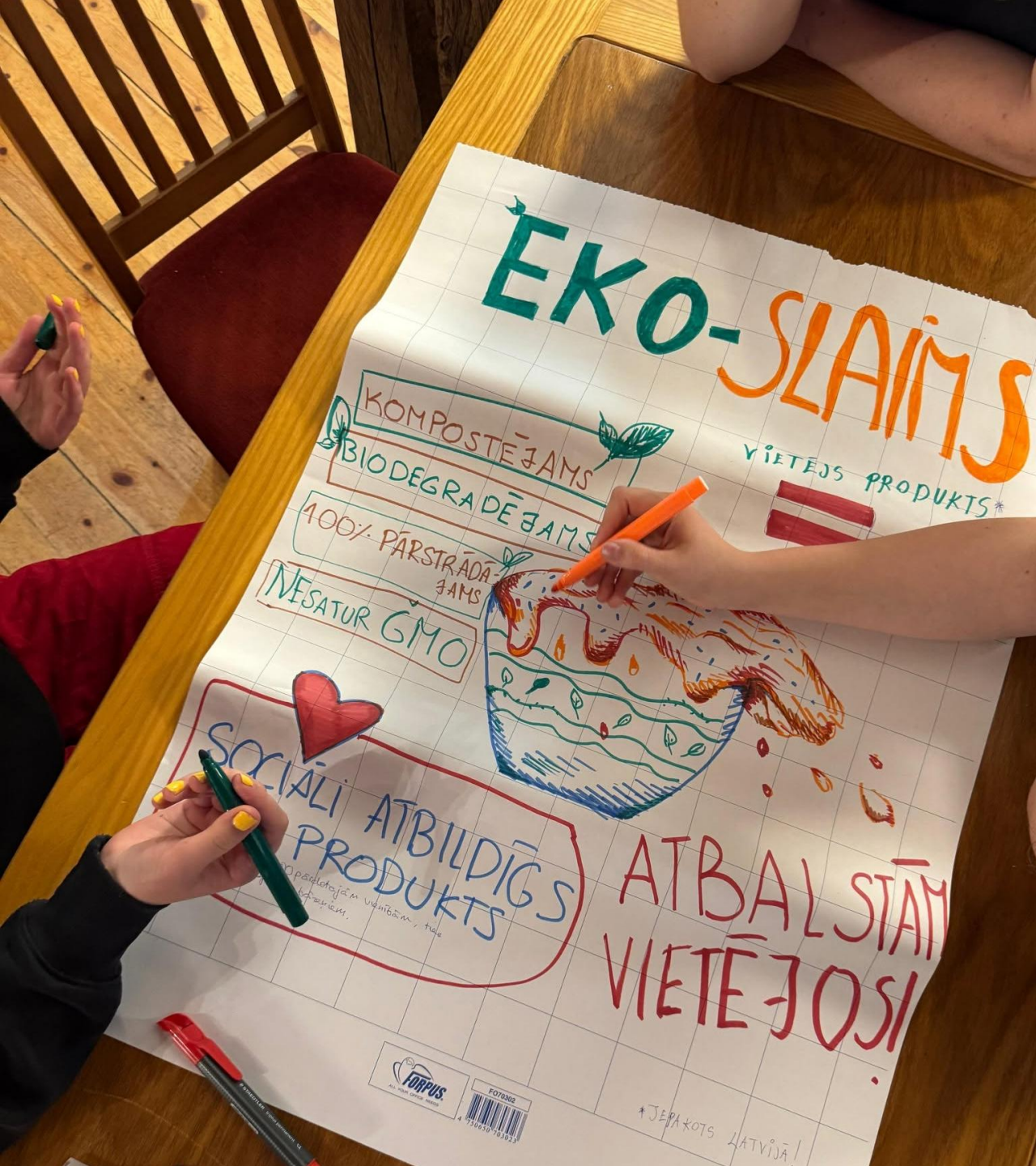

Lētas, spīdīgas poliestera neona saulesbrilles no Temu.

Sintētisks, spilgts "slaims" (rotaļu gļotas) plastmasas trauciņā.

SOLASTALGIA IN THE PRESENT

ECO-ANXIETY ABOUT THE FUTURE

Solastaļģija (*Solastalgia*)

eksistenciāla melanholija un ciešanas, ko izraisa vides pārmaiņas jūsu **mājas vidē**

Ekotrauksme (*Eco-anxiety*)

racionāla reakcija uz ziņām par klimata pārmaiņām, sugu izmiršanu un dabas piesārņojumu. Tas ir nemiers par visas planētas un cilvēces nākotni.

Kopsavilkums

1. No sistēmas upura par apzinātu izvēles veicēju

Mēs pērkam kaitīgu produkciju nevis tāpēc, ka gribam slimot, bet tāpēc, ka pašreizējā ekonomika prioritizē **peļņu un loģistiku**, nevis cilvēka veselību.

2. Labklājība kā Veselība (Tim Jackson)

Labklājība nav jaunu lietu uzkrāšana, bet gan mūsu spēja **uzplaukt (flourishing)**.

- Mēs nevaram uzplaukt vidē, kurā gaiss un pārtika mūs grauj no iekšienes.
- Rūpes par vidi ir tiešas rūpes par savu organisma integritāti.

3. Solastaļģija: Atgriešanās pie autentiskā

Mūsu skumjas pēc "īstas" garšas vai "īstas" smaržas ir dabisks signāls, ka mēs vēlamies iegūt labāku produktu, nekā mums to piedāvā mārketings.

4. Mazie soļi, liela ietekme

Izmanto **"Etiķešu detektīva"** sarakstu un uzsāc **7 dienu izaicinājumu**.

No panikas pie darbiem!

1. Etiķešu detektīvs

SLĒPTĀS SMARŽAS	Fragrance, Parfum, Phthalates	Traucē hormonu darbību; "noslēpums", zem kura var slēpties 100+ ķīmikālijas.
KONSERVANTI	Parabens (Methyl-, Propyl-, etc.)	Uzkrājas organismā; atdarina estrogēnu, bojājot dabisko balansu.
TEKSTŪRAS AGENTI	Carrageenan (E407), Polysorbate (80, 60)	Bojā zarnu aizsargbarjeru; izraisa hroniskus iekaisumus ("caurās zarnas").
AGRESĪVIE PUTOTĀJI	Sodium Lauryl Sulfate (SLS / SLES)	Noārda ādas aizsargslāni; padara Tevi uzņēmīgāku pret citiem toksīniem.
LĒTIE SALDINĀTĀJI	High Fructose Corn Syrup (HFCS)	Pārslogo aknas; veicina vielmaiņas slimības un enerģijas "izdegšanu".

Diena	Fokuss	Uzdevums (Action Plan)	Kāpēc tas ir svarīgi?
1.	Gaiss	Atver visus logus uz 10 min. Izmet sintētiskos gaisa atsvaidzinātājus.	Samazina gaistošo organisko savienojumu (GOS) koncentrāciju.
2.	Etīketes	Pārbaudi savu mīļāko krēmu vai šampūnu. Vai tur ir sintētiskas smaržvielas vai parabēni?	Apzinātība palīdz izvairīties no hormonālajiem traucētājiem.
3.	Garša	Nopērc vienu produktu no vietējā zemnieka (ābolu, maizi vai dārzeņi).	Atjauno saikni ar autentisku pārtiku un mazina "solstaļģiju".
4.	Virtuve	Pārlic pārtiku no plastmasas traukiem uz stikla vai keramikas traukiem.	Novērš ftalātu un mikroplastmasas migrāciju ēdienā.
5.	Ķermenis	Lieto uz pusi mazāk mazgāšanās līdzekļu nekā parasti.	Saudzē ādas dabisko aizsargbarjeru no agresīviem putotājiem (SLS).
6.	Māja	Notīri tējkannu vai izlietni, izmantojot tikai etiķi (CH_3COOH) vai sodu.	Pierāda, ka tīrība ir iespējama bez toksiskiem izgarojumiem.
7.	Daba	Pavadi 20 minūtes dabā bez telefona. Ielpo meža vai parka smaržu.	Rekalibrē nervu sistēmu un atjauno sensoru saikni ar vidi.

7 dienu atveseļošanās izaicinājums

«Mēs dzīvojam sistēmā, kas spiež mūs tērēt naudu, kuras mums nav, lietām, kas mums nav vajadzīgas, lai radītu iespaidu, kas nav paliekošs. Bet par kādu cenu? Mēs ziedojam savu dārgāko resursu – **laiku** –, lai nopirktu ilūziju par skaistumu un ērtībām, kas patiesībā mūs lēnām grauž.»

Tim Jackson*

*Vides ekonomists,
Apvienotās Karalistes Sari Universitātes (*Surrey University*) profesors

Paldies!

ARTŪRS JANSONS

CSR LATVIA VIDES EKSPERTS

GEOGRĀFS

ARTURS.JANSONS@DABA.GOV.LV